

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини
професор Олександр БЕЗЛЮДНИЙ
« 04 » 2024 р.

ВИСНОВОК

фахового семінару кафедри психології
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Мазай Лади Юріївни на тему:
«Психологічні особливості ресурсного забезпечення професійного
становлення майбутніх психологів», на здобуття ступеня
доктора філософії
з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія
протокол №11 від 04 квітня 2024 р.

Присутні:

1. Сафін Олександр Джамільович – доктор психологічних наук, професор кафедри психології.
2. Гульбс Ольга Анатоліївна – доктор психологічних наук, професор кафедри психології.
3. Кобець Олександр Володимирович – доктор психологічних наук, професор кафедри психології.
4. Мороз Людмила Іванівна – доктор психологічних наук, професор кафедри психології.
5. Перепелюк Тетяна Дмитрівна – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології.
6. Якимчук Борис Андрійович – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології.
7. Вахоцька Ірина Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
8. Діхтяренко Світлана Юріївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
9. Данилевич Лариса Арсеніївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
10. Якимчук Ірина Павлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.

11. Міщенко Марина Сергіївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
12. Шеленкова Наталія Леонідівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
13. Ольховецький Сергій Миколайович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
14. Гуртовенко Наталія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
15. Гриньова Наталія В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
16. Байда Світлана Петрівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
17. Шулдик Галина Олексіївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
18. Шулдик Анатолій Володимирович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
19. Прищепа Світлана Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, відповідальна за атестацію Phd УДПУ імені Павла Тичини.
20. Дудник Оксана Андріївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
21. Тептюк Юлія Олександрівна - кандидат психологічних наук, викладач кафедри психології.
22. Поліщук Олена Романівна – доктор філософії, викладач кафедри психології.
23. Горенко Маряна Вячеславівна – доктор філософії, викладач кафедри психології.
24. Березюк Марія Олегівна – викладач-стажист кафедри психології.
25. Сотніченко Наталя Олександрівна – викладач-стажист кафедри психології.
26. Станішевська Вікторія Іванівна – викладач кафедри психології.
27. Андрусик Олена Олександрівна – викладач кафедри психології.
28. Іванов Валерій Валерійович – аспірант УДПУ імені Павла Тичини, здобувачка Phd 053 Психологія.
29. Мазай Лада Юріївна – аспірант УДПУ імені Павла Тичини, здобувачка Phd 053 Психологія.
30. Чамлай Інна Василівна – аспірант УДПУ імені Павла Тичини, здобувачка Phd 053 Психологія.
31. Рабодзей Тетяна Сергіївна – аспірант УДПУ імені Павла Тичини, здобувачка Phd 053 Психологія.

Серед присутніх – 4 доктора психологічних наук.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мазай Лади Юріївни на тему:

«Психологічні особливості ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів»

на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 Психологія.

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений трансформаційними змінами соціуму, що загострюють проблему конкуренції на ринку праці та підвищують вимоги до кваліфікації майбутніх фахівців, зокрема соціономічного профілю. Крім цього, сучасні кризові та травмівні виклики, з якими зіткнулась Україна, а саме пандемія COVID-19, розпочата РФ воєнна агресія 2014 року та повномасштабне воєнне вторгнення 2022 року порушують питання ефективності психологічної допомоги у випадках соціальної депривації, групової паніки, психологічної травматизації. Це робить актуальною проблематику забезпечення професійного ресурсу психологів та їхньої мотиваційної готовності до роботи у ситуаціях травматизації соціуму та ПТСР. Не менш важливою у цьому контексті є проблема наявності психоемоційних проблем у середовищі студентів-психологів, втрата ними мотивації продовжувати свій професійний розвиток у фаховій царині у середині процесу професійної підготовки.

У вітчизняній та зарубіжній психологічній науці є досить багато досліджень з різних аспектів проблематики професійного становлення майбутніх психологів, однак в жодному з них достатньо не висвітлювався аспект психологічних особливостей ресурсного забезпечення цього процесу, що також робить тему дослідження надзвичайно актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана у межах наукової теми кафедри «Психологічні аспекти формування творчої особистості вчителя, студента, учня» (державний реєстраційний номер 0111U007546), наукової школи професора О. Д. Сафіна «Майбутній практичний психолог як активний суб'єкт психологічної практики» та науково-дослідної лабораторії «Удосконалення майстерності майбутнього психолога імені Анни Іванівни Кагальняк», роботу якої очолює кандидат психологічних наук, доцент С.Ю. Діхтяренко.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

Уперше визначенні поняття професійна ресурсність та професійні внутрішні ресурси; запропоноване поняття самооцінка рівня професійного становлення та виокремлені її складові; теоретично та емпірично визначені компоненти професійної ресурсності, а саме професійні внутрішні ресурси, які взаємопов'язані із самооцінкою рівня професійного становлення майбутніх психологів та відіграють ключову роль у ресурсному забезпеченні цього процесу.

Уточнено зміст та сутність поняття ресурсне забезпечення у контексті професійного становлення майбутніх психологів; роль емоційного інтелекту у професійній ресурсності майбутніх психологів та його взаємозв'язок з самооцінкою рівня професійного становлення; особливості зовнішніх та внутрішніх чинників ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів та критерії оцінки їхньої ефективності та якості.

У пропонуваній праці *набули подальшого розвитку* методологія дослідження психологічних особливостей професійного становлення/професіоналізації майбутніх психологів та тренінгові технології актуалізації професійних внутрішніх ресурсів студентів-психологів в умовах навчання у ЗВО.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що:

- скомпонований психодіагностичний інструментарій може використовуватись для подальших досліджень професійної ресурсності інших фахівців соціономічних професій.

- розроблені дві авторських анкети, а саме анкета визначення самооцінки рівня професійного становлення майбутніх психологів та анкета визначення специфіки суб'єктивної оцінки зовнішніх чинників психологічних особливостей ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів можуть бути використанні у подальших дослідженнях психологічних особливостей професійного становлення майбутніх психологів та/або моніторингу цього процесу під час навчання і визначення його ефективності. Також вони підлягають модифікації для застосування на вибірках представників інших соціономічних професій;

- розроблена та укомплектована сучасними передовими психокорекційними технологіями тренінгова програма актуалізації професійних внутрішніх ресурсів може бути використана у своєму повному обсязі під час навчального процесу здобувачів вищої психологічної освіти як окрема навчальна дисципліна для підвищення ефективності й успішності їхньої професіоналізації, набуття професійно важливих властивостей і підвищення їхньої самооцінки рівня професійного становлення. Крім цього, тренінгову програму зручно ділити за її змістовими блоками на окремі

психологічні тренінги, для корекції окремих професійних внутрішніх ресурсів майбутніх психологів, а саме емоційного інтелекту та копінг-стратегій. Також можлива її модифікація для роботи з групами здобувачів інших спеціальностей.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес таких закладів освіти, як Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження №06/37, від 21.12.2023), Донецький національний університет імені Василя Стуса (довідка про впровадження №320/01-13/01, від 21.12.2023), Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (довідка про впровадження №2473, від 07.12.2023), Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (довідка про впровадження №409/04, від 11.12.2023).

Особистий внесок здобувача. Усі подані в дисертації наукові результати отримано авторкою самостійно. У статті «Наративні техніки у психокорекції ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів» (2022) аспірантці належить визначення поняття ресурсного забезпечення професійного становлення, опис методології дослідження та авторської наративної техніки «Я – майбутній психолог», результати контент-аналізу рефлексій студентів-психологів та їхня інтерпретація. У другій публікації «Psychological training as a tool for professional resourcefulness development of future psychologists in war conditions» (2024) здобувачка сформулювала визначення поняття професійної ресурсності, презентувала тренінгову програму актуалізації професійних внутрішніх ресурсів та здійснила аналіз й інтерпретацію результатів її реалізації.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення і результати дослідження оприлюднені та обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення (30 квітня – 1 травня 2021 р., м. Київ), Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології (14-15 квітня 2023 р., м. Запоріжжя), Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах (28 квітня 2023 р., м. Київ), International scientific conference “Research activities and achievements in pedagogy and psychology” (5-6 квітня 2023 р., м. Ченстохова, Республіка Польща), Вектори розвитку науки, освіти, технологій і суспільства в умовах глобалізації (19 жовтня 2023 р, м. Полтава), Пріоритетні наукові розробки у сфері педагогіки та психології (1-2 листопада 2023 р., м. Ченстохова, Республіка Польща).

У рамках впровадження результатів дослідження на основі третього розділу дисертації розроблено та рекомендовано до друку рішенням вченої ради науково-навчального інституту педагогіки, психології та підготовки

фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №5 від 13.12.2023) навчально-методичний посібник «Тренінгова програма актуалізації професійних внутрішніх ресурсів».

Публікації. Ключові результати роботи відображені у 16-ти публікаціях за темою дисертації, серед яких 7 у фахових виданнях, включених до переліку, затвердженого МОН України, з яких 5 одноосібні та 2 у співавторстві, 2 у періодичних наукових виданнях іноземних держав, 6 у збірниках матеріалів наукових конференцій та 1 навчально-методичний посібник.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у фахових наукових виданнях, що затвердженні МОН:

1. Mazai, L., Dikhtiarenko, S. (2024). Psychological training as a tool for professional resourcefulness development of future psychologists in war conditions. *Psychology Travelogs*, 2024, №1. P. 16-30. DOI: <https://doi.org/10.31891/PT-2024-1-2> URL: <https://pt.khmnu.edu.ua/index.php/pt/article/view/150>
2. Maza, L. (2023). The Internal Factors of Stress Resistance as Elements of Future Psychologists' Professional Resourcefulness. *Personality and Environmental Issues*, 2023. Vol. 2(5). DOI: [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3\(5\)-35-44](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3(5)-35-44) URL: <https://intranet.vspu.edu.ua/pei/index.php/journal/article/view/35>
3. Мазай Л. Оцінка майбутніми психологами параметрів соціокультурного середовища ЗВО як зовнішнього чинника ресурсного забезпечення професійного становлення. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2023. Випуск 15. С. 75-85. DOI <https://10.30970/PS.2023.15.10> URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2023/10.pdf
4. Мазай Л.Ю. Експертна оцінка чинників ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 34 (73), №1, 2023. С.140-148. DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.1/23> URL: https://www.psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/1_2023/23.pdf
5. Мазай Л.Ю. Особливості актуалізації особистісної ресурсності у професійному становленні майбутніх психологів. *Науковий журнал «Габітус»*. Випуск 45, 2023. С.69-74. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.45.11> URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/45-2023/11.pdf>
6. Мазай Л., Штифурак В. Наративні техніки у психокорекції ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів.

Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія. Випуск 1 (54), 2022. С. 47-54. DOI <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.1.7>
URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/psychology/article/view/1343>

7. Мазай Л.Ю. Ресурсне забезпечення професійного становлення майбутніх психологів у науковому осмисленні. *Науковий журнал «Габітус»*. Випуск 24. Т.2. 2021. С. 60-64. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.24.2.11> URL: http://habitus.od.ua/journals/2021/24-2021/part_2/13.pdf

Статті у закордонних виданнях:

1. Mazai, L. (2024). The role and significance of emotional intelligence in providing future psychologists' professional resourcefulness. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. №1, 2024. (у друці).

2. Mazai, L. (2021). The Modern Problem of Inner Personal Resource Provision for Professional Development of Future Psychologists: Motivational Aspect. *ATSK Journal of Psychology*, Vol. 2, Issue 2, Article 2, P. 11-17. DOI: <http://dx.doi.org/10.55032/ATSKj.psychol.2021.2202> URL: <https://atsk.website/atskjp2i2a2/>

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Мазай Л.Ю. До проблеми психокорекції професійних внутрішніх ресурсів майбутніх психологів. *Priority scientific developments in pedagogy and psychology (November 1-2, 2023, Czestochowa, the Republic of Poland)*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. С. 53-57. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-366-8-13>

2. Мазай Л.Ю. Елементи стресостійкості як значущі професійні внутрішні ресурси майбутніх психологів. *Вектори розвитку науки, освіти, технологій і суспільства в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 19 жовтня 2023 р.): у 2 ч.* Полтава: ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С. 21-23.

3. Мазай Л.Ю. Я-концепція як стрижнева детермінанта внутрішньої ресурсності професійного становлення майбутніх психологів. *International scientific conference "Research activities and achievements in pedagogy and psychology": conference proceedings (April 5-6, 2023. Czestochowa, the Republic of Poland)*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2023. P. 19-22. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-312-5-4>

4. Мазай Л.Ю. Проблема професійної ресурсності майбутніх психологів в умовах соціальних потрясінь. *Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 28 квітня 2023 року, м. Київ. – Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 71-75.* DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-309-8-19>

5. Мазай Л.Ю. Соціокультурне середовище закладу вищої освіти як простір розвитку професійної ресурсності майбутнього психолога. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 14-15 квітня 2023 р.* Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 157-161. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-45>

6. Мазай Л.Ю. Особистісний брендинг як елемент ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів. *Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 30 квітня – 1 травня 2021 року).* Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2021. С. 156-159.

7. Мазай Л.Ю. Тренінгова програма актуалізації професійних внутрішніх ресурсів: навчально-методичний посібник. Вінниця: ФОП Добрянська О.Г., ТОВ «ДРУК-ПЛЮС», 2023. 152с.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам, побудова логічна. Цифровий матеріал структуровано в таблицях, що полегшує сприйняття змісту матеріалу.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота відповідає спеціальності 053 Психологія.

Відсутність фактів академічного плагіату, фабрикації, фасильфікації. За результатами перевірки дисертації за програмою Unіcheck та засідання експертної комісії з формування висновку про наявність чи відсутність академічного плагіату дисертацію допущено до попередньої експертизи. Визначено, що у дисертації Л.Ю. Мазай відсутні текстові запозичення без посилань на джерело, тобто науковий матеріал дисертаційної роботи не має ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації.

Рекомендації дисертації до захисту.

Дисертація Мазай Лади Юріївни на тему: «Психологічні особливості ресурсного забезпечення професійного становлення майбутніх психологів» є самостійною і завершеною роботою на правах рукопису, яку здобувачка виконала самостійно на актуальну тему з використанням адекватних методів дослідження. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та достатньо повно оприлюднені у наукових працях здобувачки.

За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає вимогам наказу

Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постанова КМУ № 341 від 21.03.2022) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

Результати голосування: «за» – 26», «проти» – немає, «утримались» – немає, одностайно.

Головуючий

Борис ЯКИМЧУК

Секретар

Мар'яна ГОРЕНКО

Рецензент

Олександр САФІН

Рецензент

Ірина ЯКИМЧУК

